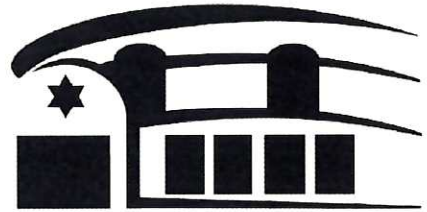

BRS AFTERNOON KOLLEL

Sponsored by Frohlich Financial Group, LLC

SURVEY OF SHAS SUGYAS

אף הן היו באותו הנס: WEEK #5

RABBI EFREM GOLDBERG

פרשת וישלח תשע"ט

THIS WEEK'S LEARNING HAS BEEN SPONSORED BY

EIDY AND DR. HOWARD LEVINE

IN MEMORY OF

YEHUDA ARYEH LEIB BEN ALEXANDER

*TO SPONSOR A WEEK OF LEARNING, EMAIL RABBI SHABTAI AT RSS@BRSONLINE.ORG

The Dr. Yitzchak Belizon z"l
BEIS MEDRASH OF BRS
בית מדרש יצחק יעקב בליזון של ק"ק בוקה רטון

- I. Source of Af Hein – R' Yehoshua ben Levi
 - a. Shabbos 23a – Ner Chanukah
 - b. Megillah 4a – Megillah
 - c. Pesachim 108a – Arba Kosos

- II. Chidush
 - a. Tosafos – without this rule to obligate, they would be exempt because of mitzvas aseh she'hazman gerama
 - b. Griz (Erchin 3a) – Does af hein remove the exemption of zman gerama or it remains zman gerama but it is an exceptional obligation?
 - i. Avadim she'einam meshuchrarim – if zman gerama exemption is removed they are obligated as well. If it remains but this is an exception, the exception doesn't apply to avadim only nashim.
 - c. Minchas Asher disagrees with Griz

- III. What Does Af Hein Mean?
 - a. Rashi – Yevanim were gozeir on women and a woman was catalyst of miracle
 - b. Rashbam
 - c. Ran – The daughter of Rav Yochanan Kohen Gadol
 - d. Tosafos – af hein means they were also at great risk and were saved.
 - e. Nafka mina
 - i. Beis Yosef (589:1) – avadim einam meshuchrarim who were mal and taval and obligated in mitzvos like a woman. If the reason of obligation is because they were threatened, avadim also threatened. If the reason is because of catalyst for miracle, they are exempt.

- IV. Why Not Af Hein With Other Mitzvos?
 - a. Rabbeinu Tam women are obligated in shalosh seudos because of af hein with the miracle of the mann.
 - i. Maharam (siman 473) disagrees and says there was no direct threat so reason doesn't apply
 - ii. Mishna Berura 291:26 – halacha l'maaseh
 - b. Chassam Sofer – Why aren't women obligatd in tefillin which is zecher l'neis of Egypt and they too benefited?
 - c. Tosafos (megillah 4a) what about matzah? Why must we learn it from chametz, why not af hein hayu?
 - d. Tosafos (Pesachim 108b) – what about Sukka? Why are women exempt, what happened to af hein?
 - e. Perhaps these questions led Rashi to conclude that af hein refers to women being catalyst of the miracle, not beneficiaries of it.
 - f. Tosafos answers that af hein only works to obligate in a mitzvah derabanon but not deorysa.
 - i. Birkei Yosef o.c. 473:15 – af hein works on a mitzvah deorysa but only enough to create a chiyuv derabanon.
 - g. Rabbi Soloveitchik in name of his father Rav Moshe
 - i. Harerei Kedem #173 and Igros Ha'Grid 91-92
 - ii. Af hein doesn't apply to any mitzvah that commemorates a miracle. It only applies if the mitzvah includes an obligation to publicize the miracle.

- V. What about Hallel?
 - a. Tosafos – women are exempt from Hallel on sukkos and shavuos because of zman gerama but obligated on pesach because of 4 kosos.
 - b. Rav Ovadia (Yechaveh Da'as 1:78) has a similar idea to the Rav to explain why women aren't obligated in Hallel because of af hein.

- VI. Nature of chiyuv of af hein
 - a. Can a woman be motzi a man in megillah?
 - i. Rambam (hilchos megillah 1:1-2) doesn't distinguish man from woman
 - ii. Behag (Tosafos sukkah 38a) – woman cannot be motzi a man in megillah. What about Chanukah?
 - b. Can a woman be motzi a man in hadlakas neiros? Is megilla that archetype or Chanukah?
 - i. Rav Lichtenstein three possibilities:
 1. Megilla and Chanukah are the same. If woman can be motzi in megillah they can in Chanukah
 2. Generally women can be motzi men because of af hein, but megillah is an exception and women can't.
 3. Af hein creates a lower level chiyuv and never allows a woman to be motzi a man in either megilla or Chanukah.

1. Shabbos 23a

והשתא דאמרינן
הדלקה עושה מצוה דהדליקה חרש שומה
וקטן לא עשה ולא כלום דאשה ודאי מדליקה
דא"ר יהושע בן לוי נשים חייבות בנר חנוכה
שאף הן היו באותו הנס:

2. Megillah 4a

מעיקרא ש"מ⁶ ואריב"ל⁷ נשים חייבות במקרא
מגילה⁸ שאף הן היו באותו הנס ואמר רבי
יהושע בן לוי פורים שחל להיות בשבת
שואלין ודורשין בענינו של יום מאי אריא

3. Pesachim 108a

ואמר ר' יהושע בן לוי נשים חייבות בארבעה כוסות הללו
שאף הן היו באותו הנס⁹

4. Tosafos Pesachim 108a

שאף הן היו באותו הנס. ואי לאו האי טעמא לא היו חייבות משום
דנשים פטורות ממנחת עשה שהזמן גרמא¹⁰ אף ע"ג דלרצעה
כוסות לרצנן כעין דלורייתא תיקון¹¹: ה"ן באותו הנס. פי' רצנ"ס

5. Griz

R' Velvel – Erchin 3a

רף ג' ע"א. דאמר ריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס
יש להסתפק אם הפירוש דמטעם זה ליכא בהו פטורא דמ"ע שהזמ"ג דדין דמ"ע
שהזמ"ג שייך אף במצוה דרבנן וממילא נכללו בחיובא דקריאת המגילה הנאמר
באנשיה, או דהו חיוג מיוחד לנשים מטעם זה דאף הן היו באותו הנס, ונפ"מ
לעבדים, דאם נכללו בקריאת מגילה הנאמר באנשים גם עבדים ממילא חייבים וליכא
בהו פטורא דמ"ע שהזמ"ג. אבל אם גאמח גם עחה איכא בהו פטורא דמ"ע שהזמ"ג
ורק דהוא ה"ן חיוב מיוחד לנשים מטעם דאף הן היו באותו הנס, נא"כ הרי הוא
דין חיוב מיוחד להן אבל עבדים הדרו לדינם נפטורים מטעם מצוה עשה שהזמ"ג.

6. *Minchas Asher*
Moadim page 181

הגדה

והגרי"ז כתב נפק"מ בין שני הצדדים האלו לגבי עבדים שאינם משוחררים דאע"פ שחייבין במצוות כאשה, מ"מ י"ל דלגבי מגילה אינם כנשים דדוקא נשים יש להם סיבת חיוב מחודשת מהמת שהנס נעשה על ידן וזה ל"ש לגבי עבדים אבל אי נימא דאף הן היו באותו הנס מבטל את הפטור של מ"ע שהז"ג נראה דכיון דהוקשו עבדים לנשים אף עבדים יתחייבו במקרא מגילה.

אך יש מקום לדחות דאפשר דאע"פ שעבדים הוקשו לנשים מ"מ אין זה אלא לגבי החיוב הכללי במצוות עשה שהזמ"ג אבל כאן שסיבת חיובן היא "שאף הן היו באותו הנס" מסתבר שלא הוקשו לגבי זה עבדים לנשים ואין הכרח לדבריו.

והגדה כתב הרמב"ם (נפ"ח מה"ל מגילה הל"א) "והכל חייבין בקריאתה אנשים ונשים וגרים ועבדים משוחררים" ובלח"מ כתב דמשמע מדבריו דעבדים שאינם משוחררים פטורים. ובכ"י סי' תרפ"ט כתב דלדברי המפרשים דאף הן היו באותו הנס היינו דע"י-אשה נעשה הנס אפשר דאין ללמוד מנשים לעבדים ורק להמפרש דאף הן היו באותה סכנה יש לחייבם מטעם זה כיון דמולים היו.

(ואין להקשות על דבריו דכיון דהוקשו עבדים לנשים מה אכפ"ל מהו טעם חיובן. ד"ל דכל ההיקש מאשה שייך דוקא לגבי מצוות דאורייתא ולא מצוות דרבנן כיון שבמצוות דרבנן יש לדון-בשורש הדבר אם הטעם שתיקנו חכמים לחייב את הנשים שייך גם בעבדים).

נעשה על ידן", ואף להטעם שאף עליהם נגזרה גזירה מסתבר שלא נכללו בגזירה זו כמו שבכל הדורות לא נכללו בגזירות של כלל ישראל דלא מבני ישראל המה, ולכן לכל הדרכים עבדים פטורים ממקרא מגילה.

ומ"מ מבואר דהב"י תלה דין עבדים בשני דרכי ההבנה באף הן היו זכור, ויש לציין דכפירוש ר' אברהם מן ההר (מגילה ד' ע"א) כתב דעבדים פטורים ממקרא מגילה לכו"ע דלהרשב"ם אין לחייבן משום דאינם בכלל "עיקר הנס

7. Rashi Shabbos

למנות חנוכה זע"ש: ומדליקה, למנות הלילה: היו באותו הנס. שגזרו יונים על כל צחלות הנשאות להיצעל לטפסר מחלה" ועל יד- אשה נעשה הנס^פ: אבסנאי, אורח: בתר דנסיבי, ופעמים שהייתי

9. Ran

שאף הן היו באותו הנס. שגזרו יונים על כל הצחלות הנישאות שיבעלו להגמון מחילה וע"י אשה נעשה נס דאמרינן במדרש דצחו של יוחנן האכילה לראש האויצים גבינה לשכר אותו וחמכה את ראשו וצרחו כולם ועל זה נהגו לאכול גבינה בחנוכה:

8. Rashbam Pesachim

רשב"ם

שאף הן היו באותו הנס. דאמר במס' סוטה (ד' יא:): צשכר נשים לדקניות שהיו צאות הדור נגאלו וכן גבי מקרא מגילה אמר הכי משום דעל ידי אסתר הוה וכן גבי חנוכה במס' שבת (ד' כג:)^פ לשון מורינו הלוי^פ: אמר

כוסות דרצנן כעין דאורייתא תיקון^פ: דין באותו הנס. פי' רשב"ם שעל ידם נגאלו וכן במגילה ע"י אסתר וצחוכה ע"י יהודית וקשה

10. Tosafos Pesachim 108b

דאף משמע שאין עיקר ועוד דצירושלמי^פ גרים שאף הן היו צאותו ספק משמע צאותה סכנה להשמיד להרוג ולאצד והוה דאמרינן^פ דפטורות מסוכה אע"ג דאף הן היו צאותו הנס כי צסוכות הושצתי^פ התם נעשה דאורייתא אצל צארבעה כוסות דרצנן תיקנו גם לנשים כיון שהיו צאותו הנס^פ: שתאן חי יצא. משמע

וישראלים דוקא הוא דמיחייבי: וכו"ש ועבדים. צעדים משותררים מיירי וכדכתבו הרמב"ם (מגילה פ"א ה"א) וסמ"ג (ריש ה"י מגילה) דאילו עבדים שאלו וטבלו לשם עבדות מדין נשים שהזכיר אחר כך הוא נלמד לכל מנות שהאשה חייבת צהן העבד נמי חייב צהן ואף על פי שאין חיוב האשה במנותה אלא מטעם שאף הן היו צאותו הנס הא מהוהו טעמא איכא לחיוב עבדים שגם הם היו צספק סכנה כיון דמולים היו ומיהו לדברי המפרשים בן דאף הן היו צאותו הנס היינו לומר שעל ידי אשה נעשה הנס אפשר דאין ללמוד מנשים לעבדים וכיון דהויה מנות עשה שהזמן גרמא עבדים פטורים:

11. Beis Yosef

589:1

ד. (בענין שלש סעודות).

מהוהיא דמציילין לא הבאתי ראיה כי אם סחאי דהשלים במיני תרנימא. ואעינ דפירי לא בעי סבת סעודה להשלים יד סעודות חשיבין, דלא גרע סמטייל בסכה דמיוול לא בעי סכה מיס מצוה קעביר, הינ אעינ דפירי לא בעי סכה מיס מצוה קעביר. תרע רלרי אליעזר הוי. השלמה דרבר ששום הוא בכוליה תלמודא סחם שלש סעודות בסת אבל הבא להשלים במיני תרנימא יצא – ונשים אם חייבות, נראה דאף הם היו באותו הגם דמן לחם משנה היה לכלם. וכן חייבות לכבוע על שתי-ככרות (6) (עור דמי עשהנ) דרבנן שוח בכלג).

12. Sefer Ha'Yashar 70:4
Rabbeinu Tam

13. Mishna Berura 291:26

ממצה כתרשה או בבשר ודגים או פירות: ך (כו) חייבות בסעודה שלישית. לכלל (יג) מילי דשבת איש ואשה שוין, כמו שנתבאר בסיומן רצא; ועוד, שגם הם היו כנס של המן, ועל כולם אמר "אכלוהו היום", דמזה נלמד חיוב שלש סעודות בשבת:

תשובה קפה

השם חכמה בתורת, ישיגוהו שובע שמעוה, ואור צח ורחצות. וינהלו על מי מערות, לה"ה אהובי כגפשי מתותני הרב הגאון המופלא ומאסלג כש"ת מו"ה בונם גינם ז"י אב"ד ור"מ דק"ק מ"ד יצ"א:

14. Chassam Sofer O.C. 185

יקרה מכתבו כגיטני יום אחמול ציוס כהעניות, ולכיות אמרתו תניבים עליו אמרתי להשתמשע בהם היום יום שמתתינו והתיי לי למשיבת נפש. והי"ד אשר שדר לן חורפא ואיכו חוליא מתקו לחכי דברי חורטו, ואשר נתקשה להסבירים דאף כן היו בלותו כנס סברא דאורייתא היא [ע"י תוס' מגילכ ד' מ"א ד"ב שאף] לחייב נשים במצוה עשה שהזמן גרמא, הא אצובון דכולהון חפילין דילפיין כל התורה מהם לפטור מייע שהזיג [קידושין ל"ד ע"א] וחפילין גופי כתיב צבו סוף פרשת צא ל"ב ציד חזקב וגו', וברי נשים היו בלותו כנס ואפי"כ פטורין מחפילין, ואי"כ הוא כדן כל מצוה עשה שהזמן גרמא אף על פי שהיו בלותו כנס יפטרו, אלו דברי פרי"ם. וכוח כדן דקשה נמי למי ל"י זכור ושומר דצבור אחד לחייב נשים [בקידוש היום, ברכות כ"י ע"ב] סיפוק ל"י דכדברות שניות חלה מצה צליחת מלרים ואמריין כפי ערבי פסחים [ק"י ע"ב] דלריך לגמר בקידוש היום זכר ליציאת מלרים וכחצו תוס' שם [ד"ה למען] דלריך צליחת צ"ש – יגילי, שהם כגמטריא ע"ל מלאכות שאמרו מצה זכר ליציאת מלרים ע"ש, ואם כן פשיטא דנשים חייבות שאף כן היו בלותו כנס ולמה ל"י היקשא דזכור ושומר. וכן יש להקשות בפרק החבלת [מ"א מ"א] דלמר ל"י יודע רמא חוטי אפרומא דלינשי צי"ה, ומקשה כש"ם מדרמי שמש מינה ס"ל לילג זמן ליציאת חס כן אמאי מברך בכל כפרא ע"ש, ומאי קושיא, דלמא לשולם ס"ל לילג לאו זמן ליציאת ובה דחייבות נשים צליחת משום שהן היו כנס יציאת מלרים וכתיב צליחת יציאת מלרים וכתיב צ"י [ס"י ח' ד"ה ומחזיר] בשם המדרש דבקריעת ים סוף ככרז גבריאל שיקרעו כמסם שלפניהם צויה ליציאת שלפניהם, ואל אחריהם צויה ליציאת שלפניהם, ואי"כ כיון שהנשים היו בלותו כנס יחייבו צליחת אפי"כ דלילג פטור מליציאת:

15. Tosafos
Megilla 4a

שאף הן היו באותו הנס. פירש רש"י^פ שעיקר הנס היה על ידן בפורים על ידי אסתר שנזכרה על ידי יהודית בפסח שנזכרה לדקנויות שנזכרו הדור וגאלו^ק וקשה ללשון שאף הן משמע שהן טפלות ולפירושו היה לי לומר שהן^ק לכך נראה לי שאף הן היו בספק דלהשמיד ולהרוג^ק וכן בפסח שהיו משועבדות לפרעה במצרים^ק וכן במנוכה הגזירה היתה מאד עליהן^ק. גזי מזה יש מקשה למה לי היקשא^ק דכל שיטו צל תאכל חמץ ישנו בקום אכול מזה תיפוק ליה מטעם שהן היו באותו הנס וי"ל דמשום האי טעמא לא מחייבא אלא מדרבנן אי לא מהיקשא ורבינו יוסף איש ירושלים תירץ

דסלקא דעתך למיטערה מגזירה שיה דמי"ו ט"ו דמג הסוכות כדפי' פרק אלו עוברין (פסחים נג: ד"ה סלקא^ק): **פסק** ואומר על הנסים-

16. Hareirei Kedem
Rav in name of R' Moshe

סימן קעג

בענין אף הן היו באותו הנס

הנס, להכי לא אמרינן בתפילין להאי דינא דאף הן היו באותו הנס.

וסימן לדבר לידע באיזו מלוא יש בקיומה משום פרסום הנס וצא"ז מלוא לא, הוא תקנת חז"ל בצרכת שעשה נסים, שנראה שלא תיקנו צרכה זו אלא באותם המלואות שיש בעלם עשייתן משום פרסומי ניסא. והנה מלינו בגמ' רק בג' מקומות שהנשים חייבות מטעמא דאף הן היו באותו הנס, במקרא מגילה ובגמ' ובארבעה כוסות [כדליתא בפסחים (קח, א)], ודוקא בהך ג' מלואות תקנו חכמים לצרך צרכת שעשה נסים, דמה שאנו מצרכים בליל פסח אשר גאלנו וגאל את אבותינו ממצרים וכו' היא צרכת שעשה נסים שנתקנה על המלוא דארבע כוסות, זמור"ד הגר"מ ז"ל.

ובאמת מפורש כן בפיוט אלקי הרוחות שאומרים בשבת הגדול, "ואחר כך קדוש וזמן ואינו אומר נס עדיין שצריך לאמרו באגדה וראוי לכופלו אין", ע"כ. והיינו שלא אומר עכשיו בקידוש צרכת שעשה נסים משום שצריך לאמרו בצרכת אשר גאלנו.

גם נראה עוד סימן לידע אם עיקר קיום המלוא הוא לפרסומי ניסא, אם הוא חייב להוציא

שבת כג, א, "אמר ר"י צן לוי נשים חייבות כנר חנוכה שאף הן היו באותו הנס". וכה"ג איתא נמי במגילה (ד, א) אריב"ל נשים חייבות במקרא מגילה שאף הן היו באותו הנס, ועיי"ש בתוס' ד"ה שאף הן שכתבו בחד הירולא דאף במלואות דאורייתא יש לחייב נשים עכ"פ מדרבנן מכח האי טעמא. ומקשים העולם דאיכא לחייבו נשים במלואות תפילין, דטעם מלואות תפילין הוא כדכתיב בקרא למען תהיה תורת ה' צפיד כי ציד חזקה הוליאך ה' ממצרים, ואף הן היו באותו הנס.

ותירץ בזה הגר"מ ז"ל דיש לחלק בין מלוא שעלם קיומה הוא בכדי לפרסם את הנס, והתפלה של המלוא הוא פרסומי ניסא, לבין מלוא שיסוד חיובה הוא זכר לנס, אבל אין בגוף קיומה לתא דפרסומי ניסא כלל, וכל דברי התוס' שכתבו דהנשים חייבות במלוא שאף הם היו באותו הנס, היינו דוקא במלואות שעלם קיומם יש בו משום פרסומי ניסא, אבל במלואות שאמנם יסוד חיובם הוא זכר לנס, אך אין בקיומן משום פרסום הנס, ככה"ג לא אמרינן שיתחייבו גם הנשים, וא"ש בפשיטות מה שאין חייבות במלואות תפילין, דמהך קרא דלמען תהיה תורת ה' צפיד וגו', לא למדנו אלא שזהו יסוד חיוב המלוא זכר לליאת מצרים, אבל מי"מ אין בעלם מעשה הנחת תפילין שום ענין של פרסום

נרות חנוכה אפילו עני המתפרנס מן הלדקה חייב,
ועיין ברמז"ס פ"ד מהל' חנוכה הי"ב וזמ"מ טס.

יותר מחומש שנכסיו, דהא קי"ל דהמצנזז לא
יצנזז יותר מחומש, ולקיום מצות ד' כוסות והדלקת

17. Tosafos
Sukka 38a

מי שהיה עבד ואשה. משמע כאן
לדאשה פטורה מהלל דסוכות וכן
לעגרת וטעמא משום דמנוה שהזמן
גרמא היא אע"ג דזהלל דלילי פסחים
משמע צפרק ערצי פסחים (דף קט).
דמחייצי צד' כוסות ומסתמא לא תיקנו
ד' כוסות אלא כדי לומר עליהם הלל
ואגדה שאני הלל דפסח דעל הנס צא
ואף הן היו צאיתו הנס^ל אבל כאן לא על הנס חמור:

18. Yechave Da'as 1:78
R' Ovadia Yosef

סימן עח

שאלה: האם הנשים חייבות לגמור את החלל עם ברכותיו בימי חנוכה, מטעם
שאף הן היו באותו חנם, וכמו שאמרו חז"ל ביוצא בזה (בשבת פג):
„נשים חייבות בהדלקת נרות חנוכה, שאף הן היו באותו חנם". או שמא יש
לחלק בזה בין אמירת החלל להדלקת נרות חנוכה?

ברוך הוא ונפלאותיו, וכמו שאנו אומרים בנוסח על חנסיס (וחמקור במסכת
סופרים פרק כ' הלכה ו): „הנרות חללו קודש הם, ואין לנו רשות להשתמש
בהם, אלא לראותם בלבד, כדי להודות לשמן על נסיו ועל נפלאותיו ועל
ישועותיו". לפיכך גם הנשים שחיו באותו חנם חייבות לפרסם חנם, אבל
אמירת הלל, אע"פ שגם הוא נאמר לשם פרסומי ניסא (כמבואר בברכות יד),
אבל אין זה אלא כינו לבין קונו. ולכן לא חייבו חז"ל את הנשים בקריאתו
בחנוכה, כדי לחשוות מדותיהם בדין אמירת החלל לנשים, שכשם שהן פטורות
מאמירת החלל בכל הימים טובים, כך פטורות הן מאמירתו בחנוכה. דכל
דתקון רבנן כעין דאורייתא תקון (פסחים קטז:). ורק באופן יוצא מן הכלל
חייבו חז"ל את הנשים בחלל של ליל פסח, משום מצות ארבע כוסות, מפני
שארבע כוסות נתקנו על ארבע מצות של ליל פסח, והם: כוס א' על הקידוש,
וכוס ב' על החגדה, וכוס ג' על ברכת חמון, וכוס ד' על החלל, ותואיל ותחלל
קשור קשר בל ינתק מכוס הרביעי, לכן נתחייבו בו הנשים. ובספר מנחת פתים
(סי' תרפג) הוכיח מדברי התוספות (סוכה לה.) שנשים חייבות בחלל של חנוכה.
וכן כתב בשו"ת התעוררות תשובת חלק א' (סי' נא). ע"ש. ובשו"ת בית
שערים (סי' שנב) כתב שאף תוספות יודו לדברי הרמב"ם שנשים פטורות
מתחלל של חנוכה. ע"ש. ועוד תאריכו בזה האחרונים, ולמעשה העיקר בדברי
הרמב"ם שנשים פטורות מאמירת החלל של חנוכה, ואם ירצו להחמיר על
עצמן ולקרוא החלל „בלי ברכת", תבוא עליהן ברכת טוב, וישאו ברכת
מאת ה' **).

א קריאת המגילה בזמנה מצות עשה מדברי סופרים. והדברים ידועים שהיא תקנת הנביאים. והכל חייבים בקריאתה אנשים ונשים [א] וגו' ועבדים משוחררים. ומתנכין את הקטנים "לקרותה. ואילו [ב] כהנים בעבודתן מבטלין עבודתן וכאין לשמוע מקרא מגילה. וכן מבטלים תלמוד חורה לשמוע מקרא מגילה קל וחומר לשאר מצות של חורה שכולן נדחין מפני מקרא מגילה. ואין לך דבר שנדחה מקרא מגילה מפניו חוץ ממת מצוה [ג] שאין לו קוברין שהפוגע בו קוברו תחלה ואחר כך קורא: **ב** אחד הקורא ואחד השומע מן הקורא יצא ידי חובתו והוא שישמע מפי מי שהוא חייב בקריאתה. לפיכך אם היה הקורא קמן או שומע השומע ממנו לא יצא: **ג** מצו

19. Rambam
Hilchos Megilla 1:1-2

20. Tosafos Sukka 38a
Behag

דמנחם עשה שהזמן גרמא הוא: **באמת** אמרו בן מברך לאביו. אין זה מענין משנתנו ולא מייחסי ליה אלא אגב גררא דתנא לו מאריה דהכא לא איירי צמקרא אוחו דב"פ מי שמתו (בבבא דף כ: ע"ב) ר"ל לה לקדק מכל דנשים חייבת צרכת המזון דאורייתא מדמוציאה אחרים ידי חובתן ופריך קטן איכא למימר דאורייתא אלא ה"ע דאלו שיעורא דרבנן ומסיק דרבנן וצמקספחא^א קחני גבי צרכת המזון דאין אשה ועבד וקטן מוציאין את הרצים ידי חובתן ואיכא לאוקומי כשאל כל שיעורא דאורייתא ואין יכול לקדק מכל דצרכת המזון דאורייתא דלמנא לא הוי דאורייתא^ב כיון דאין מטרספות לזימון כדתנן פרק שלשה שאכלו (שם דף נ"ה.) אין מוציאות אע"פ שהאיש מוציאן שאני איש דחשיב טפי אי נמי משום דרצים ולא נהו מנחא דה"ל מגילה דנשים חייבות בה ופירש"י^ג דאין נשים מוציאות את הרצים ידי חובתן צמגילה:

בניגוד לדעת הרמב"ם, התוספתא במגילה (לפי אחת הגרסאות) כותבת שנשים אינן יכולות לקרוא מגילה ולהוציא גברים ידי חובתם, וכך פסק ה"ה. מה הדין לדעתו בהדלקת נרות חנוכה? לכאורה, ניתן להעלות שלוש אפשרויות עקרוניות:

1. דיני נר חנוכה זהים לדיני מקרא מגילה, ואם נשים יכולות להוציא גברים ידי חובת מגילה - הן גם יכולות להוציא אותם ידי חובת נרות חנוכה.
2. באופן כללי, נשים יכולות להוציא גברים ידי חובתם, שהרי "אף הן היו באותו הנס". מצנת מקרא מגילה היא חריגה, מסיבה מטווימת, ונשים אינן יכולות להוציא בה את הגברים.
3. רמת החיוב משום "אף הן היו באותו הנס" היא נחותה, ובאופן כללי נשים אינן יכולות להוציא גברים ידי חובתם, אך הדלקת נר חנוכה היא מצווה חריגה (משום מה), ונשים יכולות להוציא בה גברים.

21. R' Aharon
Lichtenstein